

Megtekinthető: Kecskemét, Klapka u. 13-15.;

2003. 01. 20 - 2003. 12. 15.

Munkanapokon 8-15 óráig.

Csoportokat előre bejelentett időpontban fogadunk.

Telefon: 76/508-950; 76/495-951

E-mail: leveltar@bacs-kiskun-leveltar.hu; www.bacs-kiskun-leveltar.hu

KIÁLLÍTÁSVEZETŐ

„A puszták metropolisza”

Kecskemét városképének alakulása a 19. század végén, a 20. század elején a tervrajzok tükrében.

A kiállítást rendezte, a katalógust összeállította:
Péterné Fehér Mária

Művészeti rendező:
Varga Judit

Reprodukciók:
Zalatnai Pál

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára
Kecskemét, Klapka u. 13-15.

Felelős kiadó:
Apró Erzsébet mb. levéltárigazgató

Készült 200 példányban.

Nyomdai munkálatok:
Adria-Print Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft.

Kecskemét, 2003

BEVEZETŐ

A 19. sz. végén, 20. sz. elején (1880-1913) Kecskemét látványos fejlődés színtere volt. A fejlődést 3 tényező alapozta meg:

- a város politikai és gazdasági önállóságra jutása,
- az út- és vasúthálózat kiépülése (ezzel a kereskedelem fellendülése) és
- nagy egyéniségek jelenléte a város élén.

Az 1870: 42. tc.-kel Kecskemét önálló törvényhatósági jogú (thj.) város lett, kiszabadult a megyei függőség keretei közül, elnyerte a teljes önállóságot ügyeinek intézéséhez. A városvezetés tudatos gazdaságpolitikával elősegítette a városnak és lakóinak vagyonosodását. A gazdaságpolitika egyik meghatározó eleme volt az 1911-ig megszakítások nélküli birtokszerzés, melynek következtében a 169 ezer holdas Szabadka és a 166 ezer holdas Debrecen után Kecskemét a harmadik legnagyobb területű városa lett az országnak a maga 163.241 katasztrális holdjával. A megszerzett területeket parcellázással (bérbeadással, vagy eladással) hasznosították, többnyire a város lakóit juttatták földhöz. Ez biztosította a fejlesztés egyik anyagi hátterét. A korábbi nagyarányú állattenyésztést az 1880-as évektől a szőlő- és gyümölcsstermesztés és sertésenyésztés váltotta fel. Nagy szőlő- és gyümölcsültetvényeket létesített itt az állam, a város, sívó homokba fektették pénzüket tőkések, jómódú polgárok. A város gazdasági fejlődését segítette a vasúthálózat is. A még 1854-ben átadott Cegléd–Kecskemét–Szeged fővonalhoz a 19. sz. végén, 20. sz. elején egyes pusztákat a várossal összekötő szárnyvonalak épültek (Fülöpszállás, Tiszaug, Lajosmizse felé), melyek lehetővé tették a fokozatosan növekvő termékmennyiség gyors be- és átáramlását, a piaci forgalmat. A város vezetői exportlehetőségeket teremtettek a megtermelt áruknek. (Az 1890-es évektől egészen az I. világháborúig Kecskemét területéről származott az ország gyümölcskivitelének kb. 25 %-a.) A polgári fejlődés útján megindult Kecskemét városias jellegének erősödése a lakosság foglalkozás szerinti megoszlásában is megmutatkozott. Az addig jellemző kézműipart a 19. sz. végére erősödő gyáripar – elsődlegesen mezőgazdasági jellegű feldolgozóipar – váltotta fel. A kedvező adottságok és lehetőségek felismeréséhez, a fejlődés érdekében való felhasználásához koncepciózus városi elöljárókra, hatékony testületekre is szükség volt. A város két kiemelkedő polgármestere – Lestár Péter (1880-1896) és Kada Elek (1896-1913) – tudatosan látott hozzá a városfejlesztéshez. Míg Lestár gazdasági és kulturális téren megalapozta, Kada folytatta és kiteljesítette a fejlesztést.

Kecskemét a Katona József korából, a 19. sz. első harmadából hozott nagy-falu jellegét igyekezett levetkőzni a század második felétől gazdasági megerősödésével szinkronban. A településfejlesztési munkához tervszerűen láttak hozzá a város vezetői. A városrendezési terv kidolgozását egy széleskörű városfelmérés (1869) alapozta meg. 1881-ben építkezési szabályrendelet készült, mely lehetővé tette az építkezések egységes szempontok szerinti ellenőrzését, majd városszabályozási terv készült. Legelőször a város-

központ rendezéséhez láttak hozzá, lebontották a régi, elavult, az elképzelt térbe ékelődő épületeket, egy központi piactér kialakítása érdekében. Ez a tér – a Szabadság tér – lett a 20. sz. elején a város legfontosabb gazdasági központja. A piacteret azután gyűrűszerűen vették körül az egymás után épülő közigazgatási, egyházi, kulturális jellegű épületek, utcákat nyitottak (Rákóczi út), új tereket alakítottak ki (Széchenyi tér, Kossuth tér) a főtérhez kapcsolódóan.

Az 1890-es évek elejére elodázhatatlanná vált az öreg, szűkös, toldott-foldott városháza helyett egy új építése. A pesti építészek – Lechner Ödön és Pártos Gyula – által tervezett városháza az 1893. május 11-ei alapkövetéltől számítva 27 hónap alatt épült fel. A városháza a mezőváros öntudatra ébredését tükrözte. Ez az öntudatra ébredés elsősorban a városi vezetőséget jellemezte, de jelentkezett a mezővárosi polgárok körében is. Az épület új formanyelvével szinte évtizedekre meghatározta a város építészeti arculatának fejlődését. Kada Elek maga is törekedett arra, hogy a városban „... a magyar építőművészet legújabb irányjai jellegzetes kifejezést nyerjenek.” (Írta a Vasárnapi Újságban 1912. júl. 7-én megjelent cikkében.) A koncepció megvalósításához pénzt szerzett és jeles építészeket nyert meg. A már említett Lechner Ödön, Pártos Gyula és követői: Márkus Géza, Komor Marcell, Jakab Dezső szecessziós stílusú épületekkel (Cifrapalota, Iparos Otthon – ma Ifjúsági Otthon) gazdagították Kecskemét városképét. (Ők országos viszonylatban is a magyar nemzeti építészet megteremtésén fáradoztak.) Az 1909 után tervező pesti építészek az ún. Fialalok (Jánszky Béla, Szivessy Tibor, Mende Valér) pedig az ország különböző, néprajzilag értékes területeiről hozott elemeket felhasználva építettek Kecskeméten jelentős épületeket: a Kaszinó épülete (Rákóczi u. 3.), a Gazdasági Egyesület (Rákóczi út 5.), a Ref. Jogakadémia és Gimnázium (Szabadság tér 7.) és az evangélikus bérház (Szabadság tér 3.) épületei. Kecskemét elsősorban a 19-20. század fordulóján keletkezett épületekkel írta be nevét a magyarországi építészettörténetbe.

Kecskemét pusztába rajzolódó polgárosult városképe a 19. sz. végén, 20. sz. elején alakult ki. A karcsú tornyú templomok és a földszintes polgár- és parasztházak közé főleg 2-3 szintes bérházak, egyesületi és városi épületek kerültek. A templomok mellett ezek az épületek adták a település városias jellegét. Szinte minden közület építkezett. Az egyházak renováltatták templomaikat, bazárokbá (ref. és görög egyház), bérházakba (evangélikus, r. kat., izraelita) fektették pénzüket. A városi sugárút (Rákóczi út) két oldalán pénzintézeti és egyesületi „paloták” emelkedtek. Az első látványos eredmények láttán az országos sajtó biztatta Kecskemét építetőit. Az elkészült műveket példává emelték és ettől már csak egészséges hiúságból is folytatták Kecskeméten az újabb szellemű építkezéseket.

A kialakuló új városképi együttes épületei a központban alkalmazkodtak a megmaradt régi épületekhez. Ezek az új épületek magasságuk és tömegük szerint léptékbeli középarányt jelentettek a magas templomok és földszintes polgárházak és főleg a külső városrészekben elhelyezkedett nagytömegű parasztházak között. A középítkezések lendületet adtak a városi lakosság – főleg a polgárosodottabb, anyagiakban gyarapodó réteg – építkezéseinek.

Polgári házak épültek a főtérről kivezető utcákon, terek mentén. Nem minden esetben épült új épület, gyakran a 18. sz.-i alapra készítettek emeletet, vagy alakítottak ki új homlokzatot. Ezek a városközpontban, ha magasságuk különbözött is, egységes utcaképet alkottak. A városmagtól északra eső homokos területen villanegyed kezdett kibontakozni. A polgárházakat, villákat építő társadalmi réteg ízlésben, építészetben egyaránt a legtanulmányosabb volt, alkalmazták az új építészeti elemeket.

A tárgyalt korszak robbanásszerű változást hozott Kecskemét városképében, a városias karakternonások ekkor alakultak ki arculatán. Ettől kezdve Kecskemét már nem egy parasztváros, nem egy földszintes halmaztelepülés, hanem egy modern igények szerint gyarapodó alföldi nagyváros képét mutatta. „... Egy új várost látok magam előtt – mondta már a 19. sz. végén a Kecskemétre látogató Jókai Mór –, egy európai várost. Valljuk meg az igazat, egy fél század előtt tökéletes ázsiai város volt... Nem csak az újonnan emelkedett paloták tanúskodnak a város emelkedéséről, hanem tanúskodik az egész szabad szellem, mondhatni, amely átgűrta az itteni szokásokat.” Ezért nevezte Jókai Kecskemétet „a puszták metropoliszá”-nak.

A 20. sz. tízes éveinek elején azonban súlyos természeti katasztrófa benitotta meg egy időre az építészeti és a város fejlődését, az 1911. július 8-ai földrengés. Hatalmas károk keletkeztek, a helyreállítási munka évekig eltartott. Kecskemét építészete már nem újulhatott meg ismét, mert a károk földszámolása, az épülő házak befejezése után az I. világháború akadályozta meg a fejlődés további menetét.

Az 1880 és 1913 között keletkezett épületek, az akkor kialakított főtér, máig meghatározzák Kecskemét városképét.

A levéltárunk által rendezett kamara-kiállítással ezt a várostörténeti jelentőségű fejlődést szerettük volna bemutatni egy olyan forrástípus – épületek tervrajzai – segítségével, amelyek ritkán kapnak helyet kiállításokon. A tervrajzok méretüknél fogva nagy helyigényűek, ezért nagy kiállítóterekben hatásosabbak lennének. Mivel intézményünk kiállító-teremmel nem rendelkezik, a folyosó-galérián a levéltárunkban őrzött eredeti tervrajzok kicsinyített másolatait állítottuk ki. Azért választottuk a kicsinyített formát, hogy a jelentős építészek által tervezett rajzokból minél többet tudjunk bemutatni. Amelyik épületről van gyűjteményünkben közvetlenül a megvalósulás, megépítés utáni időszakban készült fénykép, képeslap, azt is kiállítottuk a tervrajz mellett. Ugyanakkor igyekeztünk bemutatni azokat a neves építészeket is, akik a terveket készítették. (Ez főleg a középületeknél valósulhatott meg, mert a magánépületeket, polgári lakóházakat, villákat egy-két kivételtől eltekintve ismeretlen helyi mémókók, esetleg kőműves mesterek készítették.)

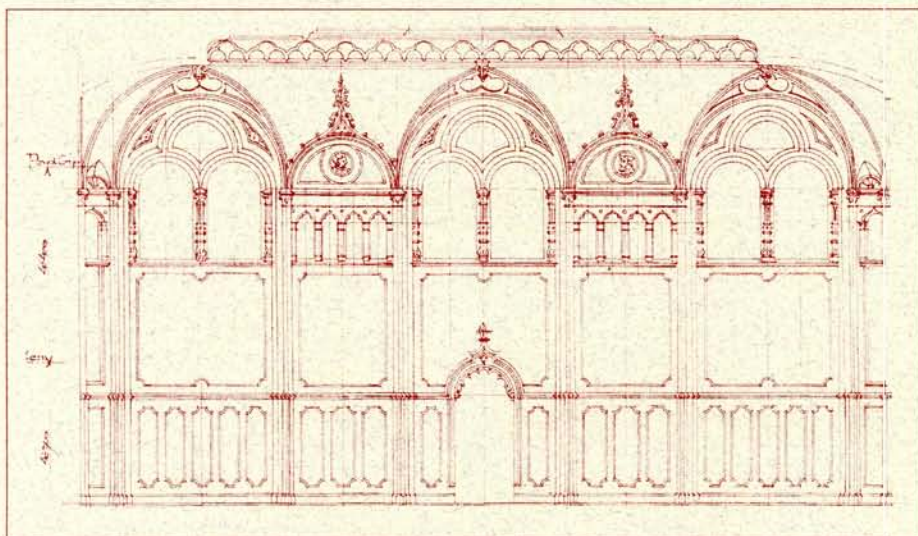
A kiállítás rendszere nem a kronológia, nem a tervrajzok elkészültének időpontja, vagy a megépülés ideje. Nem is az építészeti stílusirányokat, vagy a neves építészek egyes munkáit bemutató rendszerezési elvet tartottuk szemelőtt. Inkább arra kívántunk rámutatni, hogy kik építkeztek, a város milyen rétege volt az építető, milyenek voltak az igényeik, kik alkalmazták az új építészeti formákat. A bemutatásra kerülő épületek tervrajzai mind a városvezetés, mind a lakosság polgáris szépérzékének, igényességének bizonyítékai.

Minden egyes kiállított dokumentumot sorszámmal láttunk el. A sorszámozott dokumentumok leírása a tablók mellett is szerepel, és a kiállítás-vezető is tartalmazza a levéltári jelzetekkel együtt. A kiállítási kalauzban néhány tervdrajz képét, illusztrációként bemutatjuk, az itt látható tervdrajzok nem láthatók a kiállításon, de szintén intézményünk őrzésében vannak és a tervdrajzgyűjtemény darabjai.

Reméljük a kiállított dokumentumok elnyerik látogatóink és talán a szakemberek érdeklődését is, segítenek megerősíteni az építészeti hagyományok iránti tiszteletet.

Kecskemét, 2003. január

Péterné Fehér Mária
főlevéltáros

A Lechner Ödön és Pártos Gyula által tervezett kecskeméti városháza közgyűlési termének hosszmetsege.
vászonpausz
BKMÖL. XV.15 27. téka

A KIÁLLÍTÁS DARABJAI

KÖZÉPÜLETEK

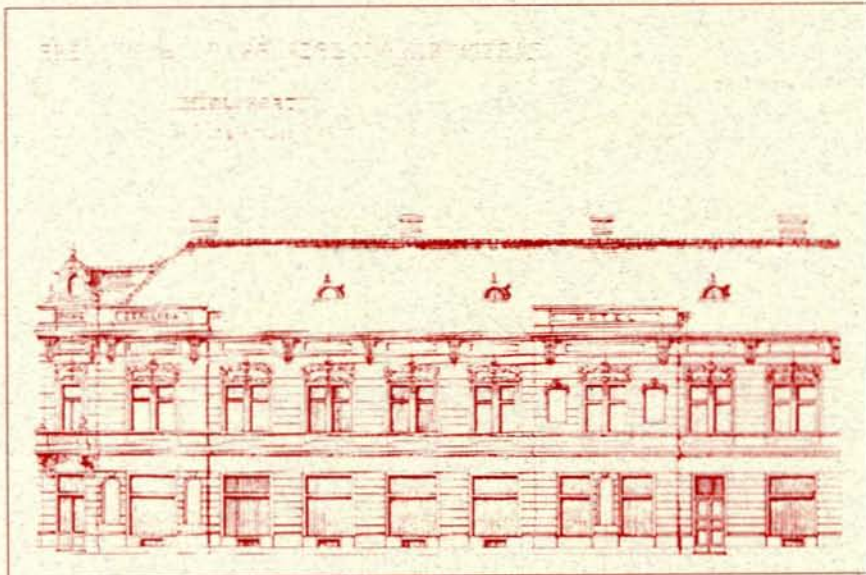
A város épületei

1. Víztorony és Rákóczi emlék Kecskeméten – homlokzat. (akvarell)
Tervező (továbbiakban T.): Lechner Ödön 1910 körül.
A Rákóczi út vasútállomás felőli végéhez tervezett építmény nem valósult meg.
BKMÖL. XV.15 Tervrajzok gyűjteménye 58/1.
2. Kecskemét törvényhatósági joggal felruházott város térképe 1915.
(nyomatott, színes)
BKMÖL Könyvtára, Lt. sz. 118.
3. Kecskemét thj. város székháza – főhomlokzat. (vászonpausz)
Kecskemét, 1912. IV. Rajzolta: Lantos István építész.
Az eredeti, Lechner Ödön és Pártos Gyula által tervezetthez képest kisebb változtatást tartalmaz az 1911. évi földrengés okozta károk miatt.
(Ma a Kossuth tér 1. szám alatt áll az épület.)
BKMÖL. XV.15 Tervrajzok gyűjteménye Ke. 186/1.
4. Kecskemét Városi Színház – főhomlokzat. (karton, fénymásolat, akvarell)
T.: Hermann Helmer és Ferdinand Fellner bécsi műépítészek (1895).
(Ma Katona József tér 5. szám alatt áll az épület.)
BKMÖL. XV.15 49. téka
5. Városház tér, Kecskemét 1872. (fotó)
A Szentháromság szobor és az „öreg” városháza.
BKMÖL. XV.5 Fotók és képeslapok gyűjteménye 421/52.
6. Főtér, Kecskemét 1872. (fotó)
A Református templom és a Barátok temploma körüli boltokkal.
BKMÖL. XV.5 Fotók és képeslapok gyűjteménye 421/10.
7. Főtér, Kecskemét 1872. (fotó)
Az Evangélikus templom és Izraelita templom előtti rész.
BKMÖL. XV.5 Fotók és képeslapok gyűjteménye 421/13.
8. Az 1746-ban épült régi városháza képe (az épületet 1806-ban bővítették).
(fotó)
BKMÖL. XV.5 Fotók és képeslapok gyűjteménye 395/1.
9. Lestár Péter (Kecskemét, 1819. jan. 18. – Kecskemét, 1896. máj. 31.)
Kecskemét polgármestere 1880-1896 között.
(arckép)
In.: Kecskeméti Nagy Képes Naptár 1890. 84. o.
10. Kada Elek (Kecskemét, 1852. máj. 2. – Kecskemét, 1913. jún. 24.)

- Kecskemét polgármestere 1897-1913 között. (arckép)
In.: *Kecskeméti Nagy Képes Naptár 1914.* 233. o.
11. Kecskemét thj. város székháza – oldalhomlokzat (a Lestár tér felől).
T.: Lechner Ödön és Pártos Gyula műépítészek, Kecskemét, 1893. ápr. 8.
(karton)
BKMÖL. XV.15 Ke. 185/2.
12. Kecskemét thj. város székháza – A-B metszet. (színezett karton)
T.: Lechner Ödön és Pártos Gyula műépítészek, Kecskemét, 1893. ápr. 8.
BKMÖL. XV.15 Ke. 185/3.
13. Lechner Ödön (Pest, 1845. aug. 17. – Budapest, 1914. jún. 10.) építész,
a kecskeméti városháza tervezője. (arckép)
In.: *Gerle János – Kovács Attila – Makovecz Imre: A századforduló magyar építésze. Békéscsaba, 1990.* 117. o.
14. Pártos (Puntzmann) Gyula (Apatin, 1845. ? – Budapest, 1916. dec. 22.)
építész, a kecskeméti városháza tervezője. (arckép)
In.: *Gerle J. – Kovács A. – Makovecz I.: A századforduló magyar építésze. Békéscsaba, 1990.* 117. o.
15. Lestár Péter 1893. nov. 15-ei jelentése a tanácsnak a városháza alapkö-
letételek (1893. máj. 11-én) elhelyezett iratokról, tárgyakról.
BKMÖL. IV.1908/b Kecskemét Város Tanácsának iratai. Közigazgatási iratok 37/1893.
16. Városháza, Kecskemét – Képeslap a 20. sz. elejéről.
BKMÖL. XV. Fotók és képeslapok gyűjteménye 524/73.
17. Kecskemét thj. város székháza – üvegablak terve. (festett karton)
Készült Kratzmann Ede Első Magyar Üvegfestészeti és Üvegedzési
Műterem, Budapest. Kivitelező: Róth Miksa.
BKMÖL. XV.15 Ke. 230/2.
18. Kecskemét thj. város székháza – a díszterem elnöki emelvénye. (karton)
(A nyomott motívumos, bőrbevonatú bútorokat Lechner és Pártos tervei
alapján Rainer Károly szegedi asztalos készítette.)
T.: Lechner Ödön és Pártos Gyula műépítészek, Kecskemét, 1897. jan. 23.
BKMÖL. XV.15 Ke. 191.
19. Kecskemét Városi Színház – nézőtéri keresztmetszet. (akvarell)
T.: Hermann Helmer és Ferdinand Fellner bécsi műépítészek (1895).
BKMÖL. XV.15 49. téka
20. Ferdinand Fellner (Bécs, 1847. ápr. 19. – Bécs, 1916. márc. 22.) építész,
a kecskeméti városi színház tervezője. (arckép)
In.: *Die Architekten der illusion Theaterbau und Bühnenbild in Europa. Graz, 1999.* 17. o.
21. Hermann Helmer (Hamburg, 1849. júl. 13. – Bécs, 1919. ápr. 2.) építész,
a kecskeméti városi színház tervezője. (arckép)
In.: *Die Architekten der illusion Theaterbau und Bühnenbild in Europa. Graz, 1999.* 17. old.

22. Városi színház – Képeslap a 20. sz. elejéről.
BKMÖL. XV.5 Fotók és képeslapok gyűjteménye 524/23.
23. Kecskemét Városi Színház – földszinti alaprajz. (akvarell)
T.: Hermann Helmer és Ferdinand Fellner bécsi műépítészek (1895).
BKMÖL. XV.15 49. téka
24. Kecskemét Városi Színház – nézőtéri keresztmetszet C-D, F-E. (akvarell)
T.: Hermann Helmer és Ferdinand Fellner bécsi műépítészek (1895).
BKMÖL. XV. 15 49. téka
25. A Kecskemét Városi Mozgófényképszínház tervrajza (ma Városi Mozi) –
előlnézet. (kartonra húzott papír, fénymásolat)
T.: Ecker József, Temesvár, 1913. VI. 30.
BKMÖL. XV.15 48. téka
26. A Kecskemét Városi Mozgófényképszínház tervrajza (ma Városi Mozi) –
oldalnézet. (kartonra húzott papír, fénymásolat)
T.: Ecker József, Temesvár, 1913. VI. 30.
BKMÖL. XV. 15 48. téka
27. Mátyás király téri elemi népiskola építési terve – főhomlokzat, alaprajz,
metszet egy rajzon. (akvarell)
(Ma Mátyás Király Általános Iskola, Mátyás király krt. 46.)
T.: Lantos István építész, é.n.
BKMÖL. XV.15 56. téka
28. Kecskemét thj. város III. kerületi községi népiskolája – homlokzat, A-B
metszet, helyzetrajz egy rajzon. (akvarell)
(Ma Magyar Ilona Általános Iskola, Hoffmann János u. 8.)
BKMÖL. XV.15 56. téka
29. A Kecskeméti Központi Népiskola (később Polgári Leányiskola) tervrajza –
főhomlokzat. (akvarell)
(Ma Zrínyi Ilona Általános Iskola, Katona József tér 14.)
T.: Papp Sándor építőmester é.n.
(A középső egységtől balra levő épületrész épült csak meg, a középső rész
ma a Katona József Színház kelléktára és itt működik az ún. Üzemszínház.)
BKMÖL. XV.15 59. téka
30. A polgári leányiskola – fotó
In.: *Kecskemét anno ... Képek a régi Kecskemétről. (Írta és szerkesztette:
Székelyné Körösi Ilona) Kecskemét, 1998.* 26. o.
31. Kecskemét város bérháza (Cifrapalota) – főhomlokzat. (vászonra húzott
papír, hátlapján ragasztással)
T.: Márkus Géza 1902.
(Nem ez a változat valósult meg.)
BKMÖL. XV.15 46. téka
32. Kecskemét, Rákóczi út – Képeslap a 20. sz. elejéről a Cifrapalotával.
BKMÖL. XV.15 Fotók és képeslapok gyűjteménye 524/14.

33. Márkus Géza (Budapest, 1872. ápr. 6. – Budapest, 1912. dec. 5.) építész, a Cifrapalota tervezőjének arcképe.
In.: Gerle J. – Kovács S. – Makovecz I.: *A századforduló magyar építésze.* Békéscsaba, 1990. 134. o.
34. A Bene-féle háztelken felépítendő városi bérház terve – Vásári Nagy u. felőli homlokzat, Hosszú utca felőli homlokzat, A-B metszet egy rajzon.
T.: ifj. Gyulyás János és Héjjas István vállalkozók, Kecskemét, 1905. V. 22. (Az épület az 1960-as években kocsmaként funkcionált az ún. „Donkanyarban”, a Petőfi Sándor utca kialakításakor lebontották.)
(festett, vászonpausz)
BKMÖL. XV.15 54. téska
35. Katona József gyógyszerháza, (a Bene-féle telken épített városi bérházban) Kecskemét – Képeslap a 20. sz. elejéről.
BKMÖL. XIII.6/b A Katona család iratai 17. d. 28. sz.

A Royal-szálló átépítési terve (pausz).
T.: Zabolitzky Ferenc, 1904.

Az épület később szanatóriumként, majd tisztiklubként működött, ma a Magyar Honvédség Kulturális Szolgáltató Kht. -nek ad otthont.
BKMÖL. IV 1908/b. 2245/1906.

Állami épületek

36. A Magyar Királyi Törvényszék épülete Kecskeméten – főhomlokzat. (Ma Megyei Bíróság, Rákóczi út 7.)
T.: Wagner Gyula műépítész, 1903.
(sokszorosított karton)
BKMÖL. XV.15 Ke. 68/1.
37. Törvényszéki palota Kecskemét - Képeslap a 20. sz. elejéről.
BKMÖL. XV.5 Fotók és képeslapok gyűjteménye 524/62.
38. A Magyar Királyi Állami Gyermekehely Kecskeméten – főhomlokzat.
T.: ismeretlen
(karton)
BKMÖL. XV.15 52. téska

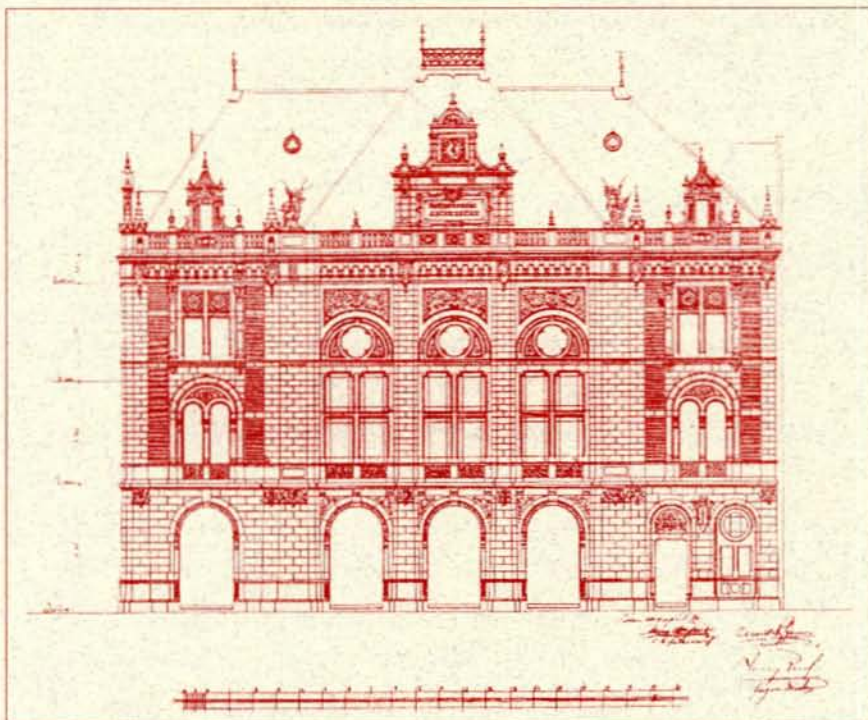
Egyházak épületei

39. A Kecskeméti izraelita templom külső átalakítási rajza – főhomlokzat.
T.: Baumhorn Lipót műépítész, Budapest, 1913. I.
(Az 1870-ben épült zsinagóga kupoláját át kellett alakítani az 1911. évi földrengés után, és a Rákóczi út felőli oldalát kiegészítették.)
(akvarell)
BKMÖL. XV.15 50. téska
40. A Kecskeméti izraelita templom külső átalakítási rajza – oldalhomlokzat a Rákóczi u. felől. (akvarell)
T.: Baumhorn Lipót műépítész, Budapest, 1913. I.
BKMÖL. XV.15 50. téska
41. Zsinagóga – Kecskeméten, az 1911. július 8-i földrengést követően. - Képeslap
BKMÖL. XV.5 Fotók és képeslapok gyűjteménye 524/89.
42. Baumhorn Lipót (Kisbér, 1860. dec. 28. – Budapest, 1932. júl. 8.) építész (arckép)
In.: Gerle J. – Kovács A. – Makovecz I.: *A századforduló magyar építésze.* Békéscsaba, 1990. 33. o.
43. A Kecskeméti Izraelita Hitközség bérháza – főhomlokzat. (vászon-pausz)
(Ma a Centrum Áruházal szemben a Nagykőrösi utcán.)
T.: Weiss István mérnök, 1897.
BKMÖL. XV.15 54. téska
44. A Róm. Kath. Egyház által építendő bérház terve – Kossuth téri homlokzat (a Városháza épületével szemben). (vászonpausz)
T.: Zabolitzky Ferenc építész, Kecskemét, 1894. ápr. 20.

(A II. világháborúban helyrehozhatatlanul károsodott, az első emeletig maradt meg épen, majd lapos tetőt kapott, csak az 1990-es években emeltek rá sátozott. Ma itt működik az Érseki Helynökség.)

BKMÖL. XV.15 54. téska

45. Kecskemét, a Kath. egyház bérháza - Képeslap a 20. század elejéről.
BKMÖL. XV.5 Fotók és képeslapok gyűjteménye 524/104.

A Róm. Kat. Egyház bérházának terve, a Katona József tér felőli homlokzat.

T.: Zaboretzky Ferenc építész, Kecskemét, 1894. ápr. 20.

vásznonpausz

BKMÖL. XV. 15 54. téska

46. Kecskeméti Róm. Kath. Egyházközség bazára és bérháza – homlokzat.
(Ma az Arany János utcában áll az épület.)
T.: Zaboretzky Ferenc építész 1901.
(vásznonpausz)
BKMÖL. XV.15 54. téska
47. Zaboretzky Ferenc (Pest, 1857. ? – Kecskemét, 1935. júl. 3.) építész
(arckép)
In: Kecskeméti Nagy Képes Naptár 1906. 307. o.
48. A Kecskeméti Róm. Kath. Egyház bérháza – Széchenyi téri homlokzat.
T.: Jánszky Béla és Szivessy Tibor okleveles építészek,
Budapest, 1910. V. 10.
(Az épület a Róm. Kat. Plébánia Hivatallal szemben 1966-ig állt, ekkor lebontották és helyére épült az ún. „Lordok háza”.)
(papír)
BKMÖL. XV.15 54. téska
49. Kecskemét, Kossuth tér (Háttérben a Kath. Egyház bérháza és a Kereskedelmi Iparhitelintézet és Népbank palotája.) – Képeslap a 20. század elejéről.
BKMÖL. XV.5 Fotók és képeslapok gyűjteménye 524/36.
50. A Kecskeméti ág. ev. Egyház bérház építkezése – homlokzat. (papír)
(Az ún. „Luther palota” épülete a Szabadság téren.)
T.: Mende Valér okleveles építész, Budapest, 1910. jún. 1.
BKMÖL. XV.15 54. téska
51. Szabadság tér, Kecskemét – Képeslap a 20. sz. elejéről.
A kép jobb oldalán az evangélikus bérház, mellette a Takarékpénztár (ma Magyar Nemzeti Bank) épülete.
BKMÖL. XV. 15 Fotók és képeslapok gyűjteménye 524/29.
52. A Kecskeméti ev. Ref. egyház által építendő egyemeletes bérház tervezete – Kálvin tér felőli homlokzat. (pausz)
T.: Bagi József és Mészáros János építészek, Kecskemét, 1892. febr. 21.
(Ma is az egyház tulajdonában van, itt működik a földszinten a Fekete Sas Gyógyszertár.)
BKMÖL. XV.15 54. téska
53. A Kecskeméti Ref. Főgimnázium és Jogakadémia távlati képe. (papír)
Rajzolta: Mende Valér, é.n.
BKMÖL. XV.15 59. téska
54. Mende Valér (Pinkóc, 1886. szept. 4. – Bécs, 1918. jan. 7.) építész, a Jogakadémia tervezőjének arcképe.
In.: Gerle J.- Kovács A.- Makovecz I.: A századforduló magyar építésze Békéscsaba, 1990. 145. o.

55. A Kecskeméti Ref. Egyház Jogakadémia és Főgimnázium építkezése – főhomlokzat. (Ma a Református Gimnázium és Általános Iskola működik az épületben, Szabadság tér 7. sz. alatt.)
T.: Mende Valér építész, Budapest, 1910. dec. 23.
(papír, sokszorosított)
BKMÖL. XV.15 59. téska
56. Kecskemét, Református főgimnázium és jogakadémia – Képeslap a 20. század elejéről.
BKMÖL. XV.5 Fotók és képeslapok gyűjteménye 524/94.
57. A Kecskeméti Gör. kel. Egyház által építendő bérház vázlatlatterve – hossz homlokzat. (Ma is meglévő épület a Görög templom utcában.)
T.: Zaboretzky Ferenc építész, 1894. II. 5.
(vásznonpausz)
BKMÖL. XV.15 54. téska
58. A Kecskeméti Gör. kel. Egyház által építendő bérház vázlatlatterve – udvari homlokzat. (vásznonpausz)
T.: Zaboretzky Ferenc építész, 1894. II. 5.
BKMÖL. XV.15 54. téska

Pénzintézetek épületei

59. Az Osztrák-Magyar Bank palotája Kecskeméten – homlokzat.
(Ma a Magyar Külkereskedelmi Bank épülete a Katona József tér 1. sz. alatt.)
T.: Zaboretzky Ferenc építész. Épült 1902-ben.
(vásznonpausz)
BKMÖL. XV.15 Ke. 63/2.
60. A Kecskeméti Leszámlító- és Pénzváltó Bank Rt. építkezése – C-D metszet. (A Zsinagóga mellett a Rákóczi út és Wesselényi utca sarkán áll az épület.) (T.:1902.)
(papír)
BKMÖL. IV.1908/b Kecskemét Város Tanácsának iratai Közigazgatási iratok I.17621/1903.
61. „Építési engedély” a Kecskeméti Leszámlító- és Pénzváltó Bank építéséhez.
BKMÖL. IV.1908/b I.17621/1903.
62. A Kecskeméti Leszámlító- és Pénzváltó Bank épülete. (fotó)
In.: Kecskemét anno ... Képek a régi Kecskemétről. (Írta és szerkesztette: Székelyné Kőrösi Ilona) Kecskemét, 1998. 31. o.
63. A Kecskeméti Kereskedelmi Ipar-hitelintézet és Népbank palotája – homlokzat. (Ma Sajtóház a Szabadság tér 1/A szám alatt.)
T.: Korb Flóris építész, Budapest, 1909. okt. 25.

- Épült 1912-ben.
(vásznonra húzott papír)
BKMÖL. XV.15 Ke. 62/1.
64. Korb Flóris (Kecskemét, 1860. ápr. 7. – Budapest, 1930. szept. 16.) építész arcképe.
In.: Gerle J. – Kovács A. – Makovecz I.: A századforduló magyar építésze. Békéscsaba, 1990. 91. o.
65. Népbank palota, Kecskemét – Képeslap a 20. sz. elejéről.
BKMÖL. XV.5 Fotók és képeslapok gyűjteménye 524/74.

Egyesületek épületei és laktanyák

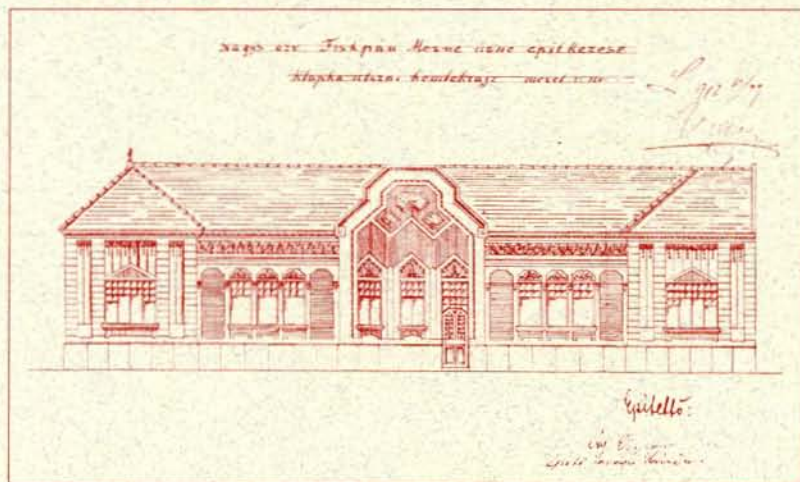
66. A Kecskeméti Városi Kaszinó terve (Rákóczi út- Klapka u. sarok) – homlokzat. (Ma az épületben székel az MTA Regionális Kutatások Központja.)
T.: Jánoszky Béla és Szivessy Tibor építészek, 1910. VI. 18.
(papír)
BKMÖL. XV.15 46. téska
67. Jánoszky Béla (Ózd, 1884. júl. 19. – Budapest, 1945. jan. 16.) építész arcképe.
In.: Gerle J. – Kovács A. – Makovecz I.: A századforduló magyar építésze. Békéscsaba, 1990. 68. o.
68. Szivessy Tibor (Szeged, 1884. szept. 29. – Budapest, 1963. nov. 22.) építész arcképe.
In.: Gerle J. – Kovács A. – Makovecz I.: A századforduló magyar építésze. Békéscsaba, 1990. 69. o.
69. Kecskemét, Rákóczi út és Klapka u. sarka – Képeslap a 20. sz. elejéről.
BKMÖL. XV.5 Fotók és képeslapok gyűjteménye 524/35.
70. Kecskemét Sz. Kir. Város által újonnan építendő lovassági laktanya tervezete – törzsépület, udvar felőli homlokzat. (karton)
T.: Hauszmann Sándor építész, Budapest, 1885. márc. 15.
(Ez a terv nem valósult meg, nem így épült fel a későbbi Rudolf laktanya.)
BKMÖL. XV.15 40. téska
71. Kecskeméti lovassági laktanya terve - törzsépület, homlokzat, vázlat.
(Ez alapján épült meg a Rudolf laktanya.)
T.: Lechner Ödön és Pártos Gyula építészek, 1887.
(karton, ceruzarajz)
BKMÖL. XV.15 41. téska
72. Kecskemét thj. város által egy zászlóalj számára újonnan építendő gyalogsági laktanya tervezete – főhomlokzat. (pausz)
T.: Pártos Gyula műépítész Bp, 1890. okt.

(Az épület egykor a Ferenc József laktanya nevet viselte, a II. világháború után szovjet katonák használták. 1995-ben a Kodály Zoltán Ének-Zenei Általános Iskola és Gimnázium számára alakították át.)

BKMÖL. XV.15 38. tétel

73. A gyalogsági laktanya udvari homlokzata és metszet a fölépcsőn keresztül. Kecskemét, 1892. (akvarell)
BKMÖL. XV.15 38. tétel
74. Kecskeméti Iparos Otthon terve – főhomlokzat. (papír)
T.: Komor Marcell és Jakab Dezső építészek, Budapest, 1906. I. 9.
(A II. világháború után a Kecskeméti állomásozott szovjet csapatok kultúrháza lett, ma az Ifjúsági Otthonnak ad helyet.)
BKMÖL. XV.15 46. tétel
75. Komor Marcell (Pest, 1868. nov. 7. – Sopronkeresztúr, 1944. nov. 29.) építész arcképe.
In.: Gerle J. – Kovács A. – Makovecz I.: *A századforduló magyar építésze Békéscsaba, 1990. 84. o.*
76. Jakab Dezső (Rév, 1864. nov. 4. – Budapest, 1932. aug. 5.) építész arcképe.
In.: Gerle J. – Kovács A. – Makovecz I.: *A századforduló magyar építésze. Békéscsaba, 1990. 84. o.*
77. Kecskeméti Iparos Otthon terve – oldalhomlokzat. (papír)
T.: Komor Marcell és Jakab Dezső építészek, Budapest, 1906. I. 9.
BKMÖL. XV.15 46. tétel

özv. Fishpán Mór lakóházának terve – homlokzat.
Készült, Kecskeméten, 1912. (vászonpauz)
(Ma lakóház a Klapka u.12. szám alatt.)
BKMÖL. IV.1908/b 12.675/1912.

MAGÁNÉPÜLETEK

Polgári házak

78. Király József tanító házána tervezése a Nagykörösi u. és Koháry u. sarkán – homlokzat. (pauz)
T.: Bagi József és Mészáros János, Kecskemét, 1893. febr. 11.
(Az épület egykor az ev. egyház bérháza - Luther palota - mellett állt, ma már nincs meg. Helyén a Takarékszövetkezeti Banknak is helyt adó épület áll.)
BKMÖL. IV.1908/b 1.7224/1893.
79. Kecskemét, Körösi út – Képeslap a 20. sz. elejéről. (A kép bal oldalán Király József háza.)
BKMÖL. XV.5 *Fotók és képeslapok gyűjteménye 524/32.*
80. Koritsánszky János (az Állami „Miklós” Szőlőtelep igazgatója) házána tervezése a Nagykörösi u. 27. sz. alatt – homlokzat (Ma lakóház ugyanitt. Emeletréépítéssel eltüntették a középrész és a kapu feletti oromzatot.)
T.: Zaboretzky Ferenc építész, Kecskemét, 1894. (vászonpauz)
BKMÖL. IV.1908/b 1.3070/1894.
81. Az épület metszeti rajza. (vászonpauz)
T.: Zaboretzky Ferenc építész, Kecskemét, 1894.
BKMÖL. IV.1908/b 1.3070/1894.
82. Schiffer Adolf (kereskedő, majd cipőgyáros) házána tervezése az I. tized Kisvásári utcában – homlokzat. (Ma lakóház a Kisfaludy u. 2. szám alatt.)
T.: Danis Kálmán és Szabó Sándor, Kecskemét, 1898. (vászonpauz)
BKMÖL. IV.1908/b 1.1492/1898.
83. Zaboretzky Ferenc építész házána tervezése a Nyereg u. és Folyóka u. sarkán. (Ma László Károly u. – Erkel u. sarka) – a László Károly utcai homlokzat, az Erkel utcai homlokzat és a Czollner tér felőli homlokzat egy rajzon.
T.: Zaboretzky Ferenc, Kecskemét, 1899. (vászonpauz)
(Jelenleg óvoda működik az épületben.)
BKMÖL. IV.1908/b 1.1035/1899.
84. Kovács Sándor úr (földbirtokos) házána tervezése az Ó-Temető u. sarkán – homlokzat. (vászonpauz)
(Ma is az Ó-Temető utca és Czollner tér sarkán áll az épület.)
T.: Zaboretzky Ferenc, Kecskemét, 1901. jún. 25.
BKMÖL. IV.1908/b 1.4211/1901.
85. Kovács Sándor úr házána alaprajza. (vászonpauz)
T.: Zaboretzky Ferenc, Kecskemét, 1901. jún. 25.
BKMÖL. IV.1908/b 1.4211/1901.

Polgári villák

86. Sándor István főjegyző (1913-1920 között Kecskemét város polgármestere) lakóházának terve a Mária hegyben, a Tanítói Árvaházzal szemben – homlokzat. (vászonpausz)
T.: Faragó Sándor és Sárközy László, 1904.
(Az épület megvalósulására vonatkozóan nincsenek adatok.)
BKMÖL. IV.1908/b 10864/1904.
87. Baló Endre királyi adótiszt lakóházának terve a Külső Széchenyi u. sarkán a Tanítói Árvaházzal szemben – homlokzat. (vászonpausz)
T.: Halpauer István, 1909.
(Ma lakóház a Faragó Béla fasor 18. szám alatt.)
BKMÖL. IV.1908/b 4900/1909.
88. Műszaki vélemény Baló Endre lakóházának tervéhez.
Kiadta Varga th.-i mérnök, Kecskemét, 1909. II. 21.
BKMÖL. IV. 1908/b 4900/1909.
89. Szalay Zsigmond lakóházának terve a II. tized Mária hegyben, az Árvaház mellett – homlokzat és metszet. (vászonpausz)
(Ma lakóház az Irinyi u.-ban.)
T.: Szabó Jenő, Budapest., 1909. IX. 12.
BKMÖL. IV.1908/b 19862/1910.
90. Sztankay Lajos tanár építkezése a Külső-Széchenyi utcában – homlokzat és helyszínrajz. (vászonpausz)
T.: Papp József, Kecskemét, 1909.
(Ma lakóház a Faragó Béla fasor 4. szám alatt.)
BKMÖL. IV.1908/b 19868/1910.
91. Faragó Béla (a Tanítói Árvaház igazgatója) lakóházának terve az új Külső-Széchenyi utcában – homlokzat. (vászonra húzott papír)
T.: Mende Valér műépítész, Budapest., 1911. dec. 13.
(Ma lakóház a Faragó Béla fasoron.)
BKMÖL. IV.1908/b 38451/1913.
92. Joó Gyula (a Református Jogakadémia igazgatója) lakóházának terve a Kápolna u. folytatásában – homlokzat. (papír)
Ma lakóház az Ady Endre utca és Irinyi utca sarkán.)
T.: Mende Valér műépítész, Budapest., 1912. okt. 10.
BKMÖL. IV.1908/b 15361/1913.
93. Tek. Hajdú József úr lakóházának terve Kecskeméten – homlokzat.
T.: Mende Valér műépítész, 1909. VII. 7. (festett, papír)
(Ma lakóház az Irinyi u. 10. sz. alatt.)
BKMÖL. XV.15 Ke. 19/1.
94. Tek. Hajdú József úr lakóházának terve Kecskeméten – metszet.
T.: Mende Valér műépítész, 1909. VII. 7. (festett, papír)
BKMÖL. XV.15 Ke. 19/2.

Támogatók:

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat
Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata
Adria-Print Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft.